

TOETSINGSKADER RISICOREGELINGEN RIJKSOVERHEID

Conform het beleidskader risicoregelingen (dat onderdeel uitmaakt van de begrotingsregels 2018-2021) vindt besluitvorming over een nieuwe risicoregeling (garantie, lening en achterborgstelling) en/of aanpassing van een bestaande risicoregeling plaats aan de hand van het «Toetsingskader Risicoregelingen». Na besluitvorming in de ministerraad wordt het toetsingskader verstuurd aan het parlement.

Inleiding

Non-bancair gefinancierde ondernemingen worden hard geraakt door de coronacrisis daar financiers (waaronder met name banken) hun aandacht verleggen naar hun bestaande klanten. Een brede doelgroep – van start-up tot en met het non-bancair gefinancierde MKB – kan daardoor nauwelijks aan vreemd vermogen (waaronder een overbruggingskrediet) komen.

Om genoemde probleem te mitigeren heeft het kabinet de Corona OverbruggingsLening (COL) via de Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen (ROM's) tot stand gebracht. In eerste instantie middels een lening van € 100 miljoen. Naar aanleiding van het succes van de 1ste tranche is besloten de COL te verruimen met een additionele 2^e tranche van € 200 miljoen voor de periode tot en met 30 juni 2021 tot een totaal van € 300 miljoen (Zie Kamerstuk 35 420, nr. 38, Kamerstuk 35 420, nr. 42 en Kamerstuk 35420 nr. R). De Staat stelt via leningen aan de ROM's middelen ter beschikking, zodat de ROM's de COL kunnen verstrekken aan ondernemingen.

Probleemstelling en rol van de overheid

1. Wat is het probleem dat aanleiding is voor het beleidsvoorstel?

De coronacrisis heeft een grote negatieve impact op het startup-ecosysteem: uit een inventarisatie van TechLeap.NL blijkt dat 55% van de bedrijven de vraag ziet wegvallen door het wegvallen van bestaande klanten of het wegblijven van nieuwe klanten. Het ophalen van de benodigde, nieuwe financiering is voor deze groep onder de huidige omstandigheden een probleem, te meer omdat startups en scale-ups en andere non-bancair gefinancierde bedrijven geen of slechts beperkt gebruik kunnen maken van de eerder door het kabinet aangekondigde maatregelen die gericht zijn op met vreemd vermogen gefinancierde bedrijven. Als we deze bedrijven die van belang zijn voor ons huidige en toekomstige verdienvermogen en innovatiekracht overeind willen houden, zijn aanvullende maatregelen voor startups en scale-ups en non-bancair gefinancierde bedrijven nodig. Uitgangspunt daarbij is dat het kabinet in de kern gezonde bedrijven ondersteunt.

Ten behoeve van deze doelgroep is besloten middelen beschikbaar te stellen via de ROM's in de vorm van het COL-programma. Voor de ROM's is gekozen, omdat deze als "trusted party" van de overheid de doelstelling en belangen van de Staat het beste kunnen waarborgen.

2. Waarom rekent de centrale overheid het tot haar verantwoordelijkheid om het probleem op te lossen?

Er zijn geen marktpartijen die overbruggingskredieten onder genoemde non-marktconforme condities willen en kunnen verstrekken (bijvoorbeeld door capaciteitstekort bij de banken) ten behoeve van het ondersteunen van de getroffen doelgroep. Omdat de problematiek op landelijk niveau aan de orde is, heeft het kabinet besloten deze problematiek via een nationaal instrument – de COL – aan te pakken, zodat de voorwaarden waaronder de overbruggingsleningen worden verstrekt ook nationaal gelden.

3. Is het voorstel voor de risicoregeling:
 - a) ter compensatie van risico's die niet in de markt kunnen worden gedekt, en/of
 - b) het beste instrument waarmee een optimale doelmatigheidswinst kan worden bewerkstelligd ten opzichte van andere beleidsinstrumenten? Maak een vergelijking met alternatieve beleidsinstrumenten.

Het instrument dient inderdaad ter afdekking van risico's die niet in de markt kunnen worden gedekt. Er zijn geen marktpartijen die overbruggingskredieten onder genoemde non-marktconforme condities willen en kunnen verstrekken (bijvoorbeeld door capaciteitstekort bij de banken) ten behoeve van het ondersteunen van de getroffen doelgroep.

De crisissituatie vereist een aanpak waarbij de bedrijven worden geholpen om de crisisperiode door te komen en niet teveel (extra) schulden opbouwen. Om deze reden verleent de Staat via de ROM's steun middels het verstrekken van de COL onder niet marktconforme condities. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van het tijdelijk COVID-19 steunkader (EU). Garantieregelingen zoals de verruimde BMKB en GO-C voorzien niet in een oplossing voor de non-bancair gefinancierde ondernemingen.

4. Op welke wijze wordt het nieuw aan te gane risico gecompenseerd door risico's vanuit andere risicoregelingen binnen de begroting te verminderen?

Niet. De begroting van EZK is gesuppleerd ten behoeve van de uitvoering van deze tijdelijke en eenmalige regeling.

Risico's en risicobeheersing

5. Wat zijn de risico's van de regeling voor het Rijk:
- a. Wat is het totaalrisico van de regeling op jaarbasis? Kent de regeling een totaalplafond?

Maximale exposure is € 300 miljoen (totale budget). Tot en met 1 oktober 2020 is er € 263 miljoen in de vorm van overbruggingskredieten uitgezet. Verlies op de regeling kan gezien het risicoprofiel van onderliggende portefeuille mogelijk significant zijn.

De COL is een overbruggingskrediet in de vorm van een lening die door de ROM's worden verstrekt aan onderneming (met een rentepercentage van 3% per jaar). Deze lening moet binnen 5 jaar worden terugbetaald aan de ROM's. De ROM's lossen vervolgens de leningen af die de Staat aan hen heeft verstrekt ten behoeve van de COL. De upside (rente) en downside (kosten uitvoering en leningen die ondernemers niet kunnen terugbetalen) zijn voor de Staat. Afhankelijk van hoe de economie zich komende tijd ontwikkelt en de bedrijfsspecifiek situatie, zullen deze kredieten dus worden terugbetaald.

De bandbreedte van de regeling betreft leningen tussen de € 50.000 en € 2 miljoen. Meerderheid van de aangevraagde leningen bedraagt tussen de € 50.000 – € 250.000. De COL biedt kredieten aan tussen de € 50.000 en € 2 miljoen.

- b. Hoe staan risico en rendement van de regeling tot elkaar in verhouding?

Vergoeding op onderliggende leningen is gestandaardiseerd op 3% per jaar. Naar verwachting zal dit niet voldoende zijn om de verliezen te kunnen opvangen. Dit past binnen het tijdelijk staatsteunkader van de Europese Commissie.

- c. Wat is de inschatting van het risico voor het Rijk in termen van waarschijnlijkheid, impact, blootstellingduur en beheersingsmate?

Uitvoering van de regeling is belegd bij de ROM's die hiervoor een beheervergoeding ontvangen. Gezien de looptijd van de leningen moet rekening gehouden worden met beheersmatige activiteiten van rond de 6 tot 7 jaar (exclusief uitloop in relatie tot inning van achterstallige verplichtingen leningnemers).

De upside (rente) en downside (kosten uitvoering en leningen die ondernemers niet kunnen terugbetalen) zijn voor de Staat. Afhankelijk van hoe de economie zich

komende tijd ontwikkelt en de bedrijfsspecifiek situatie, zullen deze kredieten dus worden terugbetaald.

6. Welke risico-beheersende en risico-mitigerende maatregelen worden getroffen om het risico voor het Rijk te minimaliseren? Heeft de budgettaire verantwoordelijke Minister voldoende mogelijkheden tot beheersing van de risico's, ook als de regeling op afstand van het Rijk wordt uitgevoerd?

De upside (rente) en downside (kosten uitvoering en leningen die ondernemers niet kunnen terugbetalen) zijn voor de Staat.

De risico's worden gemitigeerd door de beoordeling van de COL-aanvragen bij de ROM's te beleggen. De COL-aanvragen worden geselecteerd op onder andere voldoende verdienvermogen ten behoeve van de terugbetaling van de brugfinanciering. Tevens moet de financiering aantoonbaar COVID-19 gerelateerd zijn. Daarnaast wordt cofinanciering vereist van bestaande geldverstrekkers bij leningen groter dan € 250.000,00 om het risico breder te spreiden onder stakeholders. Ook moeten bedrijven aangeven welke kostenreducerende maatregelen ze hebben getroffen. Verder wordt getoetst of bedrijven op peildatum 31/12/2019 al niet onder de categorie bedrijven in moeilijkheden vielen. Dit vereiste wordt getoetst aan de hand van de uitleg in het staatssteunkader van de EC. Aanvragen van deze bedrijven worden niet gehonoreerd, tenzij er deminimissteun conform de betreffende EU-verordeningen kan worden verstrekt.

7. Bij complexe risico's: hoe beoordeelt een onafhankelijke expert het risico van het voorstel en de risico-beheersende en risico-mitigerende maatregelen van Rijk?

Er is geen sprake van complexe risico's.

Vormgeving

8. Welke premie wordt voorgesteld en hoeveel wordt doorberekend aan de eindgebruiker? Is deze premie kostendekkend en marktconform. Zo nee, hoeveel budgettaire ruimte wordt het door het vakdepartement specifiek ingezet?

De premie is niet kostendekkend of marktconform. Rente voor de brugkredieten is gestandaardiseerd op 3% per jaar. Deze rente is naar verwachting niet voldoende om alle verliezen op de portefeuille te kunnen dekken. De crisissituatie vereist daarnaast een aanpak, waarbij de bedrijven worden geholpen om de crisisperiode door te komen en niet teveel (extra) schulden opbouwen. Om deze reden verleent de Staat verleent via de ROM's steun middels het verstrekken van de COL onder niet marktconforme condities.

9. Hoe wordt de risicovoorziening vormgegeven?

De middelen worden als lening aan de ROM's verstrekt voor het uitzetten van de overbruggingsleningen. Het risico is dat vanwege verliezen op de portefeuille er uiteindelijk minder middelen worden terugontvangen. De terugontvangsten vloeien via het Toekomstfonds terug naar het algemene beeld.

10. Welke horizonbepaling wordt gehanteerd (standaardtermijn is maximaal 5 jaar)?

De looptijd van de leningen van de Staat aan de ROM's om de COL mogelijk te maken is tot eind 2026. De middelen die door de Staat beschikbaar zijn gesteld aan de ROM's voor de COL, zijn bedoeld voor aanvragen ingediend in de periode tot en met 30 juni 2021. De leningen dienen uiterlijk 30 juni 2021 te zijn verstrekt en hebben een looptijd van 5 jaar.

11. Wie voert de risicoregeling uit en wat zijn de uitvoeringskosten van de regeling?

De ROM's voeren de risicoregeling uit. Voor regulier fondsenbeheer van de ROM's geldt een beheervergoeding van minimaal 2% per jaar over de hoofdsom van het fonds. Gezien het bijzonder karakter van de COL-faciliteit waarbij in de eerste periode een zeer grote uitvoeringsinspanning wordt verwacht, terwijl in latere jaren de beheersinspanningen afnemen zijn partijen gekomen tot de volgende uitvoeringskosten, zie hieronder. Het voorstel ligt hiermee onder de normale fondsbeheerfee van 2% per jaar:

- a. Upfront en eenmalig 2,5% van hoofdsom COL-faciliteit.
- b. Jaarlijks 1,5% over uitstaand saldo (peildatum 31/12 voorgaand jaar) te verrekenen met terugbetalingen aan uw ministerie uit aflossingen + rentes.

12. Hoe wordt de regeling geëvalueerd, welke informatie is daarvoor relevant en hoe wordt een deugdelijke evaluatie geborgd?

De COL zal na 5 jaar worden geëvalueerd. Na deze termijn is er naar verwachting voldoende informatie voorhanden om de doeltreffendheid en doelmatigheid van dit instrument te kunnen evalueren. De uitkomsten van het onderzoek worden doorgenomen met het IRF.